

СТВОРЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОГО ЗЛОЧИННОГО УГРУПОВАННЯ: КРИМІНОЛОГІЧНІ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті досліджуються загальні закономірності формування організованого злочинного угруповання як особливого типу злочинного об'єднання, що, як правило, систематично або на постійній основі здійснює злочини. На основі аналізу чинного кримінального законодавства України розкриваються особливості законодавчої регламентації кримінальної відповідальності за створення різних видів організованих злочинних угруповань.

Ключові слова: кримінальне право, кримінальна відповідальність, створення організованого злочинного угруповання.

В статье исследуются общие закономерности создания организованного преступного формирования как особого типа преступного объединения, которое, как правило, систематически или на постоянной основе осуществляет преступления. На основе анализа действующего уголовного законодательства Украины раскрываются особенности законодательной регламентации уголовной ответственности за создание разных видов организованных преступных формирований.

Ключевые слова: уголовное право, уголовная ответственность, создание организованного преступного формирования.

In the article general conformities to the law of forming of the organized criminal groupment are probed as the special type of criminal association, that, as a rule, systematic or on permanent basis carries out crimes. On the basis of analysis of current criminal legislation of Ukraine the features of legislative regulation of criminal responsibility open up for creation of different types of the organized criminal groupments.

Keywords: criminal law, criminal responsibility, creation of the organized criminal groupment.

Організоване злочинне угруповання¹ становить собою особливий тип злочинного об'єднання, що створюється з метою тривалого здійснення злочинної діяльності. Саме по собі існування у суспільстві подібних об'єднань несе у собі різноманітні загрози: поширення злочинної ідеології серед населення та втягнення різних його прошарків у злочинну діяльність, криміналізацію політики, економіки та інших сфер суспільного життя, активізацію злочинного елементу, консолідацію злочинного середовища та зростання суспільної небезпеки злочинності як соціального явища у цілому. Поширення у суспільстві ОЗУ зумовлює розвиток організованої злочинності як особливо небезпечного криміногенного явища та виду злочинності.

Проблема ОЗУ привертає увагу представників різних наукових галузей. Її активно досліджують кримінологи, криміналісти, представники науки кримінального права. Для останніх дана проблема становить інтерес насамперед у зв'язку із закріпленням у чинному кримінальному законодавстві ряду норм, спрямованих на протидію створенню та функціонуванню окремих видів ОЗУ. При цьому досліджуються ознаки окремих видів вказаних злочинних об'єднань та специфіка їх опису у законі, види діянь, що визнаються злочинними у зв'язку із забезпеченням протидії поширенню ОЗУ, підстави та межі кримінальної відповідальності осіб, котрі скоюють дані діяння тощо (1; 2; 3; 6).

Метою даного дослідження є аналіз окремих аспектів встановлення кримінальної відповідальності за створення певного виду організованого злочинного угруповання, у тому числі з'ясування кримінально-правової природи даного діяння, специфіки його проявів, коректності його законодавчого відображення. Дані аспекти вже були предметом досліджень окремих науковців (4, 5, 12, 15), проте потребують подальшого вивчення.

Насамперед потрібно підкреслити, що встановлення кримінальної відповідальності за створення певного виду ОЗУ є важливим свідченням формування кримінально-правових засад протидії організованій злочинності. У цьому плані розвиток кримінального законодавства цілком узгоджується із Законом України "Про організаційно – правові основи боротьби з організованою злочинністю", де серед основних напрямів боротьби з організованою злочинністю вказано "запобігання виникненню організованих злочинних угруповань" (8, 422). З

іншого боку, встановлення кримінальної відповідальності за створення подібних злочинних об'єднань становить одну із особливостей кримінально – правової боротьби із проявами саме даного виду злочинності. В інших випадках будь – яке гуртування декількох осіб з метою подальшого вчинення злочину не передбачає самостійної кримінальної відповідальності і розглядається відповідно до ч. 1 ст. 14 КК у контексті готування до злочину – як "підшукування співучасників або змова на вчинення злочину".

Склад створення організованого злочинного угруповання у чинному Кримінальному кодексі України має низку різновидів. У ст. 255 йдеться про "створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину"; у ст. 257 – про "організацію озброєної банди з метою нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб"; у ст. 258³ – про "створення терористичної групи чи терористичної організації"; у ст. 260 – про "створення не передбачених законами України воєнізованих формувань" та "створення не передбачених законом збройних формувань"; у ст. 392 – про організацію з метою тероризування у вправних установах засуджених або вчинення нападу на адміністрацію організованої групи.

Криміналізація створення певного виду ОЗУ відбулася шляхом конструювання в Особливій частині КК України так званого усіченого складу злочину. Як відомо, при виділенні у законі подібних складів йдеться про перенесення моменту закінчення відповідного виду злочинного діяння на стадію готування до злочину або замаху на злочин. Таким чином на законодавчому рівні створюються додаткові гарантії попередження реального посягання на охоронюваний законом об'єкт або ж заподіяння цьому об'єкту значно більшої шкоди.

Суть створення ОЗУ як виду злочинного діяння може бути з'ясована лише у контексті його взаємозв'язку із організованою злочинною діяльністю як особливою формою спільного вчинення злочинів (злочину). Вказана діяльність здебільшого проявляється у вчиненні декількох особами, об'єднаними у стійке (організоване) злочинне угруповання, певної наперед спланованої множини злочинних діянь, що у сукупності утворюють її зміст. Вона здійснюється саме у межах функціонування організованого злочинного угруповання як своєрідного людського апарату, створюваного для вчинення злочинів (14, 82). Тож встановлення кримінальної відповідальності за створення ОЗУ сприяє розв'язанню складно-

¹ Далі по тексту буде вживатися скорочена їх назва – ОЗУ.

го і відповідального завдання запобігання поширенню у суспільстві стійких злочинних об'єднань, які самі по собі становлять загрозу для суспільства, та здійсненню ними злочинної діяльності.

Створення ОЗУ є передумовою злочинної діяльності декількох осіб, що охоплює собою, як правило, певну сукупність взаємопов'язаних злочинів. З цього боку воно не вписується у готування до злочину, ознаки якого вказані у ч. 1 ст. 14 КК України, і становить по суті якісно іншу форму злочинної поведінки – своєрідне готування до тривалої колективної злочинної діяльності².

Створення ОЗУ проявляється у вчиненні різноманітних діянь, спрямованих, з одного боку, на формування самого по собі злочинного об'єднання, з іншого – на його підготовку до здійснення злочинної діяльності.

Формування ОЗУ означає насамперед виникнення стійкого осередку осіб, згуртованих на тривалу спільну злочинну діяльність і відповідним чином для цього організованих. Особливого значення у створенні ОЗУ набувають дії, спрямовані на пошук майбутніх членів угруповання, а також їх психологічну обробку – з метою вироблення позитивного ставлення до злочинної моралі, готовності реалізувати власні потреби та інтереси протиправним шляхом, здатності брати участь у злочинах, а також перебувати у складі угруповання. Окремо потрібно зазначити про ствердження субординації у стосунках. Формується структура ОЗУ, із виділення керівника (керівного ядра), а в окремих випадках – відносно автономних підрозділів. Встановлюється нормативна основа функціонування ОЗУ – єдині правила поведінки та санкції за їх недотримання. Мають місце і інші аспекти організації угруповання у єдине ціле.

Другий напрям у створенні ОЗУ – це його підготовка до здійснення злочинної діяльності. Йдеться про розробку стратегії та тактики такої діяльності, визначення її виду та сфери здійснення; про планування злочинної діяльності чи навіть про розробку відповідних програм; про набуття приміщень, транспортних засобів, зброї, знарядь вчинення злочинів. Уже на етапі створення угруповання можуть визначитися джерела фінансування його злочинної діяльності, а також формуватися корупційні зв'язки із представниками правоохоронних органів та іншими впливовими особами, насамперед з метою захисту членів майбутнього угруповання від кримінального переслідування та забезпечення угрупованню сприятливих умов для здійснення злочинної діяльності. Неабияке значення мають також моральна та фізична підготовка членів угруповання, навчання їх прийомом здійснення нападу та самозахисту, володіння різноманітною зброєю та технічними пристроями, способам вчинення злочину, ознайомлення із правилами поведінки у ситуації кримінального переслідування.

Значне коло дій по створенню ОЗУ виконується неформальним лідером, як правило, майбутнім керівником угруповання, котрий виділяється уже на початкових етапах його формування і здійснює організаційну функцію: визначає вид та стратегію майбутньої злочинної діяльності угруповання, здійснює її планування, провадить пошук спільників, координую дії учасників злочину тощо. Інші ж особи, котрі беруть участь у вчиненні даного злочину, виконують хоча і необхідні, але все ж менш важливі функції:

збирають інформацію щодо можливих об'єктів злочинних посягань, займаються пошуком та пристосуванням знарядь чи засобів їх вчинення, пошуком приміщень для переховування злочинно набутого майна тощо.

Для розуміння суті процесу створення ОЗУ необхідно звернути увагу на окремі соціально – психологічні закономірності його розвитку. Угрупування повинно у своєму становленні пройти ряд стадій – від нестійкого до відносно стабільного. Це досить тривалий процес узгодження позицій, інтересів, вироблення єдиних для всіх стандартів практичної діяльності, набуття певних навичок спільного вчинення злочинів. Загалом створення стійкого об'єднання, здатного до неодноразового здійснення злочинних посягань, потребує часу, і, що важливо, тривалої практики спільної діяльності. У окремих своїх моментах даний процес може прискорюватися подібністю способу життя, який ведуть особи до моменту об'єднання; наявністю у осіб навичок вчинення злочинів, певною спеціалізацією осіб на їх вчиненні. Як показує вивчення кримінальних справ, гуртуванню осіб у багатьох випадках сприяють родинні зв'язки, давня дружба, минулі стосунки, що склалися протягом навчання у одному закладі, в умовах спільного проходження строкової служби, відбування покарання у одній кримінально – виконавчій установі. Нерідко формування ОЗУ відбувається на ґрунті неодноразового спільного вчинення особами злочинів.

На основі розподілу функцій між учасниками злочину та встановлення у процесі його здійснення певної субординації у стосунках уже на етапі створення угруповання відбувається рольова диференціація між його майбутніми членами. З учасників злочину виділяється насамперед майбутній керівник угруповання, який здійснює організаційні функції при його вчиненні, інші ж учасники даного злочину згодом стають рядовими членами ОЗУ.

Як правило, угруповання створюється задля здійснення певного виду злочинної діяльності, що відображає одну із закономірностей його розвитку. У чинному законодавстві ця закономірність до певної міри віддзеркалюється у назві угруповання ("терористична група", "терористична організація" – у ст. 258³ КК; "не передбачене законами України воєнізоване формування", "не передбачене законом збройне формування" – у ст. 260 КК), або у формулюванні мети його створення (створення організованої групи з метою тероризування у виправних установах засуджених або нападу на адміністрацію – у ст. 392 КК). Проте не завжди мета створення угруповання вказує на вид його злочинної активності. Так, практично ніякої інформації у цьому відношенні не несе вказівка на мету створення злочинної організації – "вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину" (ст. 255 КК) та на мету створення озброєної банди – "нападу на підприємства, установи, організації чи на окремих осіб" (ст. 257 КК).

Нерідко вид майбутньої злочинної діяльності вимагає формування цілком певних властивостей угруповання та особливої підготовки його членів. Наприклад, здійснення терористичної діяльності передбачає гуртування осіб на єдиній ідейній платформі; від них нерідко вимагається здатності до самопожертви, а з іншого боку – готовності здійснити варварський терористичний акт, потерпілими від якого здебільшого стають ні у чому не повинні люди. Для підготовки та здійснення терористичних акцій угруповання повинно володіти зброєю, вибухівкою, іншими знаряддями вчинення злочину, а його члени мають пройти відповідну підготовку. Для здійснення широкомасштабної терористичної діяльності необхідні значні грошові кошти, приміщення, різноманітні технічні пристрої тощо.

² У зв'язку з цим видається не зовсім точним визначення у законі мети створення окремих різновидів організованих злочинних угруповань – злочинної організації (ч.1 ст. 255 КК) та озброєної банди (ст. 257 КК) – для вчинення відповідно тяжкого чи особливо тяжкого злочину та для скоєння нападу. Принаймні, слова "злочин" та "напад" потрібно було б вказати не лише у однині, але й у множині, причому на першому місці вказати відповідні слова у множині.

Створення ОЗУ може ініціюватися кимось одним, а згодом до нього приєднуються інші особи. Воно може формуватися також навколо якогось стабільного осередку, що утворює згодом його ядро. Разом із тим, за всіх умов у процесі формування ОЗУ з певного моменту має брати участь декілька осіб – група, що мусить бути не меншою тієї мінімальної кількості осіб, котра за законом має бути наявною для визнання факту існування ОЗУ певного виду. Ці ж особи з моменту виникнення угруповання здебільшого утворюють його склад. У подальшому має зберігатися відносна стабільність персонального складу угруповання; іншими словами, існування угруповання передбачає стабільну взаємодію у процесі злочинної діяльності певного кола конкретних осіб. Якщо виходити із законодавчої характеристики організованої групи та злочинної організації, що дається у ст. 28 КК, та вважати вимоги закону до кількості членів цих угруповань такими, що поширюються і на інші подібні злочинні об'єднання, можна дійти висновку, що у складі ОЗУ з моменту його виникнення має бути не менше трьох (організована група) або п'яти (злочинна організація) осіб. Ще раз належить наголосити на тому, що зазначені особи повинні достатній час взаємодіяти між собою для їх гуртування у стійке злочинне формування.

Закінчення розглядуваного злочину пов'язується у теорії кримінального права переважно із виникненням ОЗУ певного виду. Інші діяння, спрямовані на досягнення даного результату, якщо його не досягнуто, оцінюються як готування до злочину або замах на злочин (5, 12-13; 7, 710; 9, 539). Таке вирішення проблеми кримінальної відповідальності за створення стійкого злочинного угруповання у цілому видається прийнятним.

У кримінальному законодавстві встановлено злочинність створення майже всіх видів організованих злочинних угруповань. Водночас у законі не передбачено відповідальності за створення організованої групи. Встановлено кримінальну протиправність лише створення організованої групи з метою тероризування засуджених чи нападу на адміністрацію установи виконання покарання (ст. 392 КК). Відсутність відповідальності за створення організованої групи не є виправданим, насамперед з огляду на поширеність даного виду злочинного об'єднання, а також на те, що саме у складі організованих груп вчиняється переважна більшість злочинів, вчинюваних ОЗУ.

Не передбачено також відповідальності за створення транснаціональної організації, що займається вилученням у людини шляхом обману чи примушування її органів чи тканин з метою їх трансплантації або незаконною торгівлею такими органами чи тканинами (ч.5 ст. 143 КК). Це також не є виправданим, зважаючи на особливу небезпечність злочинів, вчинюваних вказаним видом злочинного об'єднання.

У диспозиціях статей Особливої частини КК України, що встановлюють відповідальність за досліджувані види злочинного діяння, для його позначення вживається переважно термін "створення"; водночас у ст. ст. 257 та 392 КК йдеться про організацію угруповань – відповідно озброєної банди та організованої групи.

У принципі вживання терміну "організація" припустиме, оскільки одним із своїх значень він має створення чого – небудь, із залученням до цього інших, спираючись на інших. Разом із тим, іншими значеннями цього терміну є гуртування, об'єднання кого – небудь з певною метою; мобілізація, спрямування кого – небудь на що – небудь; чітке налагоджування, належне віпорядкування чого – небудь (10, 130). Якщо брати до уваги ці інші значення даного терміну, то, скажімо, у випадку із бандитизмом при розгляді такої його форми як організація озброєної

банди можна зрозуміти, що йдеться про певну діяльність, об'єктом якої є уже існуюча банда і яка безпосередньо пов'язана із виконанням функції керівництва угрупованням, тоді як мається на увазі зовсім протилежне – відображення моменту формування угруповання.

Можна було б не звертати особливу увагу на ці термінологічні розбіжності у законі, якби вони не призводили до необґрунтованих теоретичних висновків щодо його змісту та помилок у його застосуванні на практиці. Як видається, саме неоднозначність терміну "організація" та основане на цьому неадекватне сприйняття змісту ч. 3 ст. 27 КК привели М.В. Семикіна до досить своєрідного тлумачення об'єктивної сторони створення терористичної організації (групи).

Спіраючись на ч. 3 ст. 27 КК, у якій йдеться про організатора злочину, автор зазначає, що організація організованої групи чи злочинної організації може виступати у формах створення, керівництва, забезпечення фінансування, або організації приховування злочинної діяльності вказаних злочинних об'єднань. Створення злочинного об'єднання, на думку автора, становить собою своєрідний стрижень, основу організаційної діяльності; водночас воно може містити у собі елементи й інших її форм. На цій основі робиться висновок, що "...ознаками об'єктивної сторони створення терористичної організації (групи) можуть бути не тільки дії, безпосередньо спрямовані на об'єднання трьох чи більше осіб для спільної терористичної діяльності, але також і керівництво процесом створення, забезпечення фінансування цього створення та організація приховування злочинної діяльності по створенню певної групи чи організації, які здійснюються організатором (співорганізаторами) цього створення". Обґрунтовуючи даний висновок, автор допускає неточність у тлумаченні положення ч. 3 ст. 27 КК, за яким начеб організатором організованої групи чи злочинної організації є особа, яка утворила організовану групу чи організацію або керувала нею, або особа, яка забезпечувала фінансування чи організовувала приховування злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (13, 100-101). Тоді як у законі йдеться про організатора злочину, до якого прирівнюються як організатор організованої групи (злочинної організації), так і інші зазначені особи.

Таким чином, автор ототожнює процес створення угруповання із організаційною діяльністю, форми якої описуються у визначенні поняття організатора злочину. При встановленні ознак об'єктивної сторони створення терористичної організації (групи) термін "створення" ототожнюється за своїм значенням із терміном "організація" і у такому його розумінні форми створення терористичної організації (групи) ототожнюються із наведеними формами організаційної діяльності.

Водночас створення ОЗУ становить собою окремий тип злочинного діяння, вчинення якого передбачає об'єднання зусиль декількох осіб. Як і в інших випадках колективного вчинення злочину, між його учасниками може відбуватися певне функціональне розмежування. При цьому хтось бере на себе тягар обов'язків організатора злочину, інші ж виконують його вказівки. У злочині, окрім його виконавця (виконавців), можуть брати участь різні види співучасників, у тому числі і його організатор.

З огляду на вищевказане видається некоректним визначення у ч. 3 ст. 27 КК організатором злочину особи, "яка утворила організовану групу чи злочинну організацію". Всі особи, котрі задіяні у процесі формування угруповання, незалежно від виконуваної ними функції, створюють угруповання, проте не всі учасники даного злочину можуть бути його організаторами.

Подібних проблем у тлумачення змісту окремих термінів потрібно уникати, дотримуючись певної логіки їх вживання у законі. При цьому треба також враховувати, що закон пишеться не лише для спеціалістів – юристів, але й для громадян, котрі не обізнані у тонкощах права, а тому терміни, що у ньому застосовуються, по можливості повинні бути зрозумілими для широкого загалу і такими, що піддаються однозначному тлумаченню.

Як видається, сутність процесу, наслідком якого є виникнення того чи іншого угруповання, все ж краще відображається терміном "створення". Даний термін, відповідно до тлумачного словника української мови, може набувати різних значень, у тому числі: давати життя, існування чому-небудь, формувати що-небудь; класти початок існуванню чого-небудь, організувати щось, засновувати; робити можливим, наявним; підготувати що-небудь, бути причиною виникнення чогось; окреслювати, визначати в основному, надаючи яких-небудь ознак, властивостей (11, 383).

Всі ці значення терміну так чи інакше відображають сутність і окремі важливі моменти процесу створення ОЗУ, з відповідним його завершенням. Йдеться про покладення початку існування, заснування злочинного об'єднання особливого типу, котре має своїм призначенням здійснення організованої злочинної діяльності і за своїми властивостями придатне для цього.

Підсумовуючи вищевикладене, треба підкреслити, що встановлення кримінальної відповідальності за створення певних видів ОЗУ є важливим напрямом кримінально-правового забезпечення протидії проявам організованої злочинності. Разом з тим, дана проблема потребує подальшого дослідження. Так, у сенсі вдосконалення законодавчої характеристики розглядуваного діяння було б доцільно на основі узагальнення практичних матеріалів виділити його найсуттєвіші ознаки та прояви – з наступним їх відображенням у диспозиціях відповідних норм – заборон. Мали б провадитися дослідження питання доцільності криміналізації створення організованої

групи та транснаціональної організації, про яку йдеться у ст. 143 КК. На теоретичному та законодавчому рівнях має бути розв'язана проблема вживання термінів у назвах та у диспозиціях статей, що встановлюють відповідальність за створення тих чи інших видів ОЗУ.

1. Альошин Д.П. Кримінальна відповідальність за розкрадання, вчинені у співучасті: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12. 00. 08 / Міністерство внутрішніх справ України; Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2003. 2. Гавриш С.Б. Проблема застосування кримінальної відповідальності за співучасть у воєнізованих або збройних формуваннях, терористичних групах та інших злочинних організаціях // Кримінально – правова охорона життя та здоров'я особи: Матер. наук. – прат. конф. (Харків) 22 – 23 квітня 2004 р. / Редкол.: Сташис В.В. (голов. ред.) та ін. – К. – Х.: "Юрінком Інтер", 2004. – С. 38 – 42. 3. Голіна В.В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом: соціально-правове і кримінологічне дослідження: Монографія. – Х.: Регіон-інформ, 2004. 4. Гришко В.А. Организация преступного сообщества (преступной организации): уголовно – правовой и криминалогические аспекты. – Учебное пособие // М.: Центр юридической литературы, 2001. 5. Демидова Л.М. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.08 / Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2003. 6. Іваненко І.В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: Дис. ... канд. юрид. наук. – Одеса, 2003. 7. Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, С. Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація. – К.: Концерн "Видавничий Дім "Ін Юре", 2003. 8. Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію / Упоряд.: М.І.Камлик та інші. – К.: Школяр, 1999. 9. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. – 4-те вид., переробл. та доповн. / Відп. ред. С. С. Яценко. – К.: А.С.К., 2005. 10. Новий тлумачний словник української мови: У 4 т. / Укладачі В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконті, 2000. – Т.3. 11. Новий тлумачний словник української мови: У 4 т. / Укладачі В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Аконті, 2000. – Т.4. 12. Семикін М.В. Кримінальна відповідальність за створення терористичної групи чи терористичної організації: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.08 / Національний університет внутрішніх справ. – Харків, 2004. 13. Семикін М.В. Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження: Монографія / За заг. ред. проф. В.П.Ємельянова. – Харків: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 14. Трайнин А.Н. Учение о соучастии. – М.:Юридическое издательство НКЮ СССР. 15. Українець В.В. Кримінальна відповідальність за створення злочинної організації: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – 12. 00. 08. / Академія адвокатури України. – К., 2009.

Надійшла до редколегії 11.04.12

Т. Коваленко, канд. юрид. наук, доц.

ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНІ ДЕФЕКТИ ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ

В статті визначаються правові ознаки техніко-юридичних дефектів земельно-правових норм, досліджуються такі їх різновиди як дефекти земельно-правової термінології, невиправдане використання бланкетних та відсилочних норм, невизначеність та декларативність земельно-правових норм, надмірна конкретизація та невиправдана деталізація зазначених норм.

Ключові слова: земельне право; техніко-юридичні дефекти; дефекти земельно-правової термінології; невизначеність земельно-правових норм; декларативність земельно-правових норм.

В статье определяются правовые признаки технико-юридических дефектов земельно-правовых норм, исследуются такие их разновидности как дефекты земельно-правовой терминологии, неоправданное использование бланкетных и отсылочных норм, неопределенность и декларативность земельно-правовых норм, чрезмерная конкретизация и неоправданная детализация указанных норм.

Ключевые слова: земельное право; технико-юридические дефекты; дефекты земельно-правовой терминологии; неопределенность земельно-правовых норм; декларативность земельно-правовых норм.

In the article the legal characteristics of technical-juridical defects of the land-law norms have been determined; such types of legal defects as defects of the land-law terminology, an inappropriate use of blanket and reference norms, the ambiguity and declarative character of land-law norms, the over-concretization and unreasonable detailing of mentioned norms have been analyzed.

Key words: land law; technical-juridical defects; defects of the land-law terminology; ambiguity of land-law norms; declarative character of land-law norms.

Завершення земельної реформи в Україні, гарантування рівних можливостей набуття та реалізації земельних прав різними суб'єктами, збереження та раціональне використання землі та інших природних ресурсів, оптимальне поєднання публічних та приватних інтересів у сфері земельних відносин забезпечується ефективною системою земельного права та земельного законодавства в нашій державі. Колізії, прогалини, декларативність

земельно правових норм та принципів, недоліки правової термінології, вади структури правової норми та її зовнішньої фіксації у нормативно-правових актах земельного законодавства, інші юридичні дефекти знижують ефективність земельно-правових норм, що в свою чергу призводить до порушення земельних прав громадян, юридичних осіб, держави та територіальних громад, деградації земель, ускладнює чи унеможливує задоволення